

NORGES HØYESTERETT

Den 21. september 2007 avsa Høyesterett dom i

HR-2007-01614-A, (sak nr. 2007/648), straffesak, anke,

A

Rederi 1

(advokat Hallvard Østgård)

B

Rederi 2

(advokat Jan E. Holvik – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(førstestatsadvokat Lars Fause)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Flock**: Saken gjelder spørsmålet om manglende rapportering av omlasting av fisk fra fiskebåt til lastebåt innebærer en overtredelse av forskrift om rapportering og kontroll mv. ved fiske i Svalbards territorialfarvann og indre farvann.
- (2) Sysselmannen på Svalbard utferdiget 24. oktober 2005 forelegg på foretaksstraff og inndragning mot det russiske rederiet Rederi 2. Forelegget gjaldt overtredelse av lov om Svalbard av 17. juli 1925 nr. 11 § 4 første og annet ledd, jf. forskrift av 28. april 1978 om regulering av fiske i Svalbards territorialfarvann og indre farvann § 1 jf. § 2, jf. forskrift av 17. mars 2005 om rapportering og kontroll mv. ved fiske i Svalbards territorialfarvann og indre farvann § 1 jf. § 2 første ledd jf. § 2 bokstravene a og c, jf. straffeloven § 48 a. Som grunnlag for punkt b i forelegget ble angitt:

”I løpet av perioden 19. – 24. oktober 2005, i norsk territorialfarvann ved Bjørnøya, foretok fiskefartøyet ”Fartøy 1”, som er eid av rederiet Rederi 2, en omlasting av ca. 587 070 kg atlantisk sild og ca. 851 807 kg kolmule til det russiske transportfartøyet ”Fartøy 2” uten å sende melding om omlasting til Fiskeridirektoratet før omlastingsoperasjonen ble påbegynt”.

- (3) Punkt a i forelegget gjaldt manglende melding om fiskestart, såkalt aktivmelding.
- (4) Med unntak for henvisningen til straffeloven § 48 a ble det samme dag utferdiget forelegg mot B for tilsvarende forhold hvor han ble ilagt en bot. I grunnlaget var gjort en tilføyelse om at B i egenskap av kaptein på fartøyet skulle ha sørget for at omlastingsmelding ble sendt.
- (5) Samme dag utferdiget sysselmannen ytterligere to forelegg for tilsvarende overtredelser mot et annet russisk rederi, Rederi 1, og kapteinen på det aktuelle fartøyet, A. I forelegget mot kapteinen var punkt b i grunnlaget beskrevet slik:

”I perioden 19. – 20. oktober 2005 i Svalbards territorialfarvann ved Bjørnøya mottok lastefartøyet ”Fartøy 2” som er eid av rederiet Rederi 1 ca. 78 750 kg Atlantisk sild og ca. 571 758 kg Kolmule fra den russiske tråleren ”Fartøy 3” uten umiddelbart deretter å sende omlastingsmelding til Fiskeridirektoratet. I egenskap av kaptein på fartøyet skulle A ha sørget for at slik melding ble sendt”.

- (6) Da ingen av foreleggene ble vedtatt, ble det tatt ut tiltale ved Nord-Troms tingrett for de samme forhold. Ved tingrettens dom av 6. april 2006 ble alle fire tiltalte frifunnet for begge tiltaleposter. Tingretten fant at de bestemmelser tiltalen gjaldt, ikke hadde tilstrekkelig hjemmel i den angitte forskriften om regulering av fiske fra 1978. For punkt a i forelegget – og senere i tiltalen – kom tingretten dessuten til at omlastingen ikke utløste krav om aktivmelding etter forskriften om rapportering fra 2005.
- (7) Påtalemyndigheten anket dommen til Hålogaland lagmannsrett. Anken gjaldt tingrettens lovanvendelse. Under den videre behandling av saken ble anken frafalt for så vidt gjaldt de nettopp nevnte forhold om aktivmelding i § 2 bokstav a i rapporteringsforskriften av 2005. Lagmannsretten avsa 6. februar 2007 kjennelse slik slutning:

”Tingrettens dom oppheves så langt den nå er påanket.”

- (8) Lagmannsretten fant at de forhold som var beskrevet i bokstav b i foreleggene, ble rammet av rapporteringsforskriften § 2 bokstav c. Retten kom videre til at denne bestemmelsen hadde tilstrekkelig hjemmel i de reguleringsfullmakter som var gitt i § 1 i kgl. res. av 28. april 1978, heretter benevnt reguleringsforskriften.
- (9) Rederi 2, B, Rederi 1 og A har alle anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens lovanvendelse.
- (10) *Mitt syn på saken*
- (11) Jeg er kommet til at ankene må føre frem.
- (12) Det er ubestridt at de tiltalte ikke har foretatt den rapportering som er beskrevet i punkt b i foreleggene. Det første spørsmål som er reist i anken, er om den aktuelle bestemmelsen i rapporteringsforskriften omfatter den situasjon som de tiltalte befant seg i. Jeg finner derfor grunn til å gå noe nærmere inn på innholdet i denne forskriften.
- (13) Forskriften av 17. mars 2005 gjelder etter sin overskrift ”rapportering og kontroll mv. ved fiske i Svalbards territorialfarvann og indre farvann”. Paragraf 1 gjelder forskriftens virkeområde og lyder slik:

”Denne forskrift gjelder ved fiske i Svalbards territorialfarvann og indre farvann for norske og utenlandske fartøy av ethvert slag som driver fiske i ervervsøyemed eller som bistår fiskeflåten, herunder lete- og forsøksfartøy”.

- (14) Jeg bemerker i tilknytning til denne bestemmelsen at det ikke synes tvilsomt at begge fartøyer som vår sak gjelder, faller inn under det krav til virksomhet som oppstilles avslutningsvis: Rederi 2s fartøy ”Fartøy 1”, der B var kaptein, var et fiskefartøy som leverte fisk til Rederi 1s fartøy ”Fartøy 2”. Dette fartøyet var et lastefartøy som mottok fisk, og som dermed bisto fiskeflåten.
- (15) Det fremgår av gjerningsbeskrivelsen i foreleggene at saken mot Rederi 2 og B nettopp gjaldt leveringen til ”Fartøy 2”, mens det mottak av fisk som er bakgrunnen for tiltalen mot dette fartøyet eier og kaptein, gjelder en leveranse fra et annet russisk fiskefartøy.
- (16) Paragraf 2 i rapporteringsforskriften fra 2005 har i første ledd denne bestemmelsen:

”Fartøy som skal drive fiske eller fangst i territorialfarvannet eller i de indre farvann skal sende de meldingene som fremgår av bokstavene a – i i denne bestemmelsen. Meldingene skal sendes til Fiskeridirektoratet.”

- (17) Deretter følger i bokstavene a til i bestemmelser om

- (a) Melding om fiskestart
- (b) Fangstmelding
- (c) Omlastingsmelding
- (d) Melding om havneanløp
- (e) Melding om avslutning av fiske
- (f) Gjennomføring
- (g) Melding om fremstilling for kontroll
- (h) Hjelpefartøy
- (i) Månedlig fangstrapport.

- (18) Bestemmelsen i bokstav c, som er den aktuelle i vår sak, lyder slik:

”Det er tillatt å foreta omlasting til fartøy fra medlemsstater i EU, Russland, Færøyene, Grønland og Island, samt fartøy fra NEAFC-samarbeidsland.

Fartøy som skal foreta omlasting skal senest 24 timer før omlastingen påbegynnes sende melding om omlasting. Fartøy som har mottatt fangst skal umiddelbart og senest en time etter at den enkelte omlasting er avsluttet sende melding om omlasting.”

- (19) Jeg skyter inn at bokstav c annet ledd første punktum, som gjelder det fartøy som skal avgi fisk, er den aktuelle bestemmelse for Rederi 2 og B, mens det er annet ledd annet punktum, som gjelder det fartøy som mottar fisk ved omlastingen, som er den aktuelle bestemmelsen for Rederi 1 og dette rederiets kaptein A.
- (20) De tiltalte har fremhevet at Rederi 2s fartøy ”Fartøy 1” forut for omlastingen ikke hadde drevet fiske i territorialfarvannet rundt Svalbard – hvor Bjørnøya inngår – men derimot i Norges økonomiske sone i vernesonen rundt Svalbard, og at de der har fulgt de rapporteringsregler som gjelder. Rederi 1s lastefartøy hadde på sin side heller ikke drevet noe fiske i det havområdet som forskriften § 1 beskriver. Det gjøres gjeldende at de

dermed faller utenfor det geografiske virkeområdet som er fastsatt i forskriftens § 1, og at begge fartøyene faller utenfor den fartøygruppe som er angitt i § 2 første ledd første punktum. Det følger av legalitetsprinsippet og av EMK artikkel 7 at en straffebestemmelse ikke kan tolkes analogisk til skade for tiltalte. Dette innebærer – hevder de tiltalte – at de må frifinnes. Påtalemyndigheten har på sin side henholdt seg til lagmannsrettens dom, hvor retten uttaler at ordlyden i § 2 bokstav c er så klar at det ikke er ”grunnlag for å tolke den innskrenkende i lys av de bestemmelsene forsvarerne henviser til”.

- (21) Til dette bemerker jeg at § 2 bokstav c annet ledd i og for seg gir et klart pålegg om at fartøyer skal sende meldinger om omlasting, og at bestemmelsen utvilsomt både gjelder det fartøy som avgir og det fartøy som mottar fisken. Ingen av fartøyene i vår sak har avgitt noen slik melding til de norske myndigheter. Denne plikten til å melde fra om omlasting må imidlertid leses i sammenheng med de innledende bestemmelser i den aktuelle forskriften.
- (22) Både overskriften og § 1 i forskriften gir en saklig og geografisk begrensning for virkeområdet, idet forskriften er angitt å gjelde ved fiske i Svalbards territorialfarvann og indre farvann. Det er opplyst at områdene rundt Bjørnøya, der omlastingen fant sted, på grunn av gunstige vindforhold er velegnet for omlasting. Det er uomtvistet at det i begge de aktuelle tilfellene ble omlastet fisk som ikke var fisket innenfor dette territorialfarvannet.
- (23) Paragraf 2 regulerer nærmere hvilke fartøyer som forskriften gjelder for: Rapporteringsplikten gjelder fartøy ”som skal drive fiske eller fangst” i dette farvannet. Dette bekreftes av de forhold som det skal gis melding om, som innledes med meldeplikt om fiskestart i en nærmere angitt periode før fisket i dette farvannet påbegynnes, og videre som nevnt om fangst, omlasting osv.
- (24) Påtalemyndigheten har anført at det må være tilstrekkelig til å overtre meldepliktbestemmelsen i § 2 bokstav c at selve omlastingen skjer innenfor Svalbards territorialfarvann eller indre farvann. Slik bestemmelsene om virkeområde og rapporteringsplikt er knyttet til det fiske som drives i dette farvannet, kan jeg ikke se at det er dekning for en slik forståelse. Dersom forskriften også var ment å ramme omlasting av fisk fra andre områder, måtte det ha kommet til uttrykk.
- (25) Jeg er etter dette kommet til at den omlasting som tiltalen mot de fire tiltalte gjelder, faller utenfor både § 1 og § 2 første ledd i rapporteringsforskriften, og at de tiltalte dermed må frifinnes.
- (26) De tiltalte har også gjort gjeldende at Fiskeri- og kystdepartementet ikke hadde nødvendig hjemmel for å gi en forskrift om plikt til rapportering ved omlasting. Om dette finner jeg grunn til kort å bemerke:
- (27) Hjemmelen for rapporteringsforskriften fra 2005 er reguleringsforskriften gitt ved kgl. res. 28. april 1978 i medhold av Svalbardloven § 4. I denne forskriften ble Fiskeridepartementet gitt fullmakt til å fastsette reguleringsbestemmelser for fiske i dette farvannet, punktvis knyttet til ulike spørsmål, så som forbud mot fiske til bestemte tider, maskevidde, forbud mot bruk av redskaper osv. Ved kronprinsregentens resolusjon 4. mars 2005 ble det i denne forskriften tilføyd ytterligere to punkter som lyder slik:

”11. Bestemmelser om oppgaveplikt og rapporteringsplikt vedrørende fangstkvantum, fiskeslag, fangsttid, fangstområde, fiskeredskap o.l.

12. Bestemmelser om gjennomføring av kontroll, herunder plikter for fartøyets fører/eier.”

- (28) På denne bakgrunn ga Fiskeri- og kystdepartementet få dager senere rapporteringsforskriften.
- (29) Lagmannsretten bemerket at det av saksfremlegget til kronprinsregentens resolusjon i 2005 gikk frem at det var meningen at tilføysen av punktene 11 og 12 også skulle gi fullmakt til å fastsette bestemmelser om omlasting. Uten at det er nærmere omhandlet i dommen, antar jeg at det aktuelle punkt i tilfelle er fullmakten til å gi bestemmelser om oppgave- og rapporteringsplikt i forskriftens punkt 11.
- (30) I det nevnte saksfremlegget blir det uttalt at man i Den blandete norsk-russiske fiskerikommisjonen er blitt enige om å innføre rapporteringsplikt ”for fiske- og transportfartøy involvert i omlasting til havs”. Forsvarerne har pekt på at denne enighet bare gjelder rapportering ”via flaggstatens kontrollorganer” (protokollen fra den 33. sesjon i oktober 2004) eller ”til flaggstatens kontrollorgan” (protokollen fra den 34. sesjon oktober 2005).
- (31) Som påpekt av tingretten, er omlasting av fisk uansett en aktivitet av en annen karakter og til dels utøvet av andre aktører, enn det fiske drevet av fiskefartøyer som reguleringsforskriften fra 1978 etter sin ordlyd direkte gjelder. Jeg finner det derfor tvilsomt om de bestemmelser i rapporteringsforskriften som er anvendt i den foreliggende sak, har hjemmel i reguleringsforskriften. Slik saken ligger an for Høyesterett finner jeg ikke grunn til å ta stilling til spørsmålet.
- (32) Jeg stemmer for denne

D O M :

Rederi 2, B, født 00.00.1955, Rederi 1 og A, født 00.00.1952, frifinnes.

- (33) Dommer **Stabel:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (34) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (35) Dommer **Gussgard:** Likeså.
- (36) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (37) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Rederi 2, B, født 00.00.1955, Rederi 1 og A, født 00.00.1952, frifinnes.

Riktig utskrift bekreftes: